



# IJTIMOIIY-GUMANITAR SOHADA ILMIY-INNOVATSION TADQIQOTLAR

ILMIY METODIK JURNALI

DOI: 10.67227

ISSN 3060-5059



**VOL.3 № 6**

**2026**

## **MILLIY VA DINIY QADRIYATLARNING INTEGRATSIYASI VA IJTIMOYIY TARAQQIYOT**

**Mamatqulova Dilrabo Yo'ldoshevna**

Qarshi davlat texnika universiteti, mustaqil tadqiqotchi

### **Annotatsiya**

Ushbu maqolada milliy va diniy ong o'rtasidagi o'zaro aloqadorlikning ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashdagi ahamiyati tahlil qilingan. Unda milliy va diniy qadriyatlarining jamiyat ma'naviy hayotidagi o'rni, ijtimoiy hamjihatlikni mustahkamlashdagi roli hamda zamonaviy globallashuv sharoitida ularning transformatsiyasi yoritilgan. Shuningdek, Émile Durkheim, Talcott Parsons va Samuel P. Huntington kabi olimlarning nazariy qarashlari asosida ijtimoiy barqarorlik qonuniyatining mazmuni ochib berilgan. Maqolada milliy va diniy qadriyatlar uyg'unligining jamiyat taraqqiyoti, millatlararo totuvlik va diniy bag'rikenglikni ta'minlashdagi ahamiyati ilmiy jihatdan asoslangan.

**Kalit so'zlar:** milliy ong, diniy ong, ijtimoiy barqarorlik, milliy qadriyatlar, diniy qadriyatlar, bag'rikenglik, ijtimoiy hamjihatlik, milliy identitet, globallashuv, madaniy integratsiya, ma'naviy qadriyatlar, jamiyat taraqqiyoti, diniy bag'rikenglik, madaniy meros, ijtimoiy tizim.

## **ИНТЕГРАЦИЯ НАЦИОНАЛЬНЫХ И РЕЛИГИОЗНЫХ ЦЕННОСТЕЙ И СОЦИАЛЬНОЕ РАЗВИТИЕ**

**Маматкулова Дилрабо Йулдошевна**

Каршинский государственный технический университет, независимый исследователь

### **Аннотация**

В данной статье анализируется значение взаимосвязи между национальным и религиозным сознанием в обеспечении социальной стабильности. В ней освещается роль национальных и религиозных ценностей в духовной жизни общества, их роль в укреплении социальной солидарности и их трансформация в условиях современной глобализации. Также на основе теоретических взглядов таких ученых, как Émile Durkheim, Talcott Parsons и Samuel P. Huntington, раскрыто содержание закономерности социальной стабильности. В статье научно обосновано значение гармонии национальных и религиозных ценностей в обеспечении развития общества, межнационального согласия и религиозной толерантности.

**Ключевые слова:** национальное сознание, религиозное сознание, социальная стабильность, национальные ценности, религиозные ценности, толерантность, социальная солидарность, национальная идентичность, глобализация, культурная интеграция, духовные ценности, развитие общества, религиозная толерантность, культурное наследие, социальная система.

## **INTEGRATION OF NATIONAL AND RELIGIOUS VALUES AND SOCIAL DEVELOPMENT**

**Mamatqulova Dilrabo Yo'ldoshevna**

Karshi State Technical University, Independent Researcher

### **Abstract**

This article analyzes the significance of the interconnection between national and religious consciousness in ensuring social stability. It highlights the role of national and religious values in the spiritual life of society, their role in strengthening social cohesion, and their transformation in the context of modern globalization. Furthermore, the content of the law of social stability is revealed based on the theoretical views of scholars such as Émile Durkheim, Talcott Parsons, and Samuel P. Huntington. The article scientifically substantiates the importance of the harmony of national and religious values in ensuring social development, interethnic harmony, and religious tolerance.

**Keywords:** national consciousness, religious consciousness, social stability, national values, religious values, tolerance, social cohesion, national identity, globalization, cultural integration, spiritual values, social development, religious tolerance, cultural heritage, social system.

Milliy va diniy ong o'rtasidagi o'zaro aloqadorlikni tushuntiruvchi muhim nazariy tamoyillardan biri ijtimoiy barqarorlik qonuniyatidir. Ushbu qonuniyat jamiyatda milliy va diniy qadriyatlarining uyg'un rivojlanishi ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashga xizmat qilishini ifodalaydi. Boshqacha aytganda, milliy va

diniy ong o'rtasida muvozanat mavjud bo'lgan jamiyatlarda ijtimoiy tizim barqaror rivojlanish imkoniyatiga ega bo'ladi.

Ijtimoiy barqarorlik jamiyatning barqaror faoliyat yuritishi, ijtimoiy institutlarning uzviy ishlashi va jamiyat a'zolari o'rtasida ijtimoiy hamjihatlik mavjud bo'lishi bilan tavsiflanadi. Bu jarayonda milliy qadriyatlar va diniy an'analar jamiyatni birlashtiruvchi muhim ma'naviy omil sifatida namoyon bo'ladi.

Sotsiologiya va ijtimoiy falsafa tarixida ijtimoiy barqarorlik masalasi ko'plab olimlar tomonidan tadqiq etilgan. Xususan, E.Dyurkgeym dini jamiyatni birlashtiruvchi ijtimoiy institut sifatida talqin qilgan[1]. Uning fikricha, diniy marosimlar va qadriyatlar jamiyat a'zolari o'rtasida umumiy axloqiy me'yorlarni shakllantirib, ijtimoiy birdamlikni mustahkamlaydi. Shuning uchun ham diniy qadriyatlar jamiyat barqarorligini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi.

Dyurkgeym diniy ongning ijtimoiy funksiyasini tahlil qilar ekan, din jamiyatdagi kollektiv ongni shakllantirishga xizmat qilishini ta'kidlaydi. Bu kollektiv ong jamiyat a'zolarining umumiy qadriyatlari, e'tiqodlari va axloqiy me'yorlarini ifodalaydi[1]. Natijada jamiyat a'zolari o'rtasida o'zaro ishonch va hamjihatlik shakllanadi.

Ijtimoiy barqarorlik qonuniyatini tushuntirishda yana bir muhim nazariy yondashuv ijtimoiy tizim nazariyasidir. Ushbu nazariya asoschilaridan biri bo'lgan T.Parsons jamiyatni o'zaro bog'liq institutlar tizimi sifatida ko'rib chiqadi. Uning fikricha, jamiyatning barqaror faoliyat yuritishi uchun barcha ijtimoiy institutlar o'z funksiyalarini muvozanatli tarzda bajarishi zarur[2].

Parsons nazariyasiga ko'ra, din jamiyatning normativ tizimini shakllantiruvchi asosiy institutlardan biridir[2]. Diniy qadriyatlar orqali jamiyatda axloqiy me'yorlar mustahkamlanadi va ijtimoiy tartib saqlanadi. Shu sababli diniy ong jamiyat barqarorligini ta'minlovchi muhim ma'naviy mexanizm hisoblanadi.

Milliy ong ham ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Milliy qadriyatlar jamiyat a'zolarining umumiy tarixiy xotirasi, madaniy merosi va milliy identitetini shakllantiradi. Bu omillar jamiyatda birdamlik tuyg'usini kuchaytiradi.

Milliy va diniy ongning uyg'un rivojlanishi ijtimoiy barqarorlikni mustahkamlovchi muhim omil hisoblanadi. Agar milliy va diniy qadriyatlar o'rtasida muvozanat mavjud bo'lsa, jamiyatda ijtimoiy nizolar kamayadi va barqaror taraqqiyot uchun qulay sharoit yaratiladi.

Biroq tarixiy tajriba shuni ko'rsatadiki, milliy va diniy qadriyatlar o'rtasidagi nomuvofiqlik ayrim hollarda ijtimoiy ziddiyatlarga sabab bo'lishi mumkin. Shuning uchun ham zamonaviy jamiyatlarda diniy bag'rikenglik va madaniyatlararo muloqotni rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Bu jarayon globallashuv sharoitida yanada dolzarb bo'lib bormoqda. Globallashuv natijasida turli madaniyatlar va diniy an'analar o'rtasidagi aloqalar kuchaymoqda. Bu esa milliy va diniy identitet masalasini yanada murakkablashtiradi.

Mashhur siyosatshunos Samuel P. Hantington o'zining sivilizatsiyalar o'rtasidagi munosabatlar haqidagi konsepsiyasida madaniy va diniy omillarning global siyosiy jarayonlarga kuchli ta'sir ko'rsatishini ta'kidlaydi. Uning fikricha, sivilizatsiyalar o'rtasidagi asosiy farqlar ko'pincha diniy va madaniy qadriyatlar bilan bog'liq[3].

Shu nuqtai nazardan qaraganda, milliy va diniy ong o'rtasidagi uyg'unlik jamiyat barqarorligini ta'minlashda muhim strategik omil hisoblanadi. Chunki milliy va diniy qadriyatlar jamiyatning ma'naviy poydevorini tashkil etadi.

Ko'p millatli va ko'p konfessiyali jamiyatlarda ijtimoiy barqarorlikni ta'minlash uchun diniy bag'rikenglik va madaniyatlararo hamkorlik muhim ahamiyat kasb etadi. Bu jarayon jamiyatda turli diniy va milliy guruhlar o'rtasida o'zaro hurmat va hamjihatlikni shakllantirishga yordam beradi.

Masalan, O'zbekiston tajribasi shuni ko'rsatadiki, millatlararo totuvlik va diniy bag'rikenglik siyosati jamiyat barqarorligini mustahkamlashda muhim omil bo'lib xizmat qilmoqda. Mamlakatda turli millat va din vakillarining tinch-totuv yashashi ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashga xizmat qilmoqda.

Zamonaviy ijtimoiy falsafa nuqtayi nazardan qaraganda, ijtimoiy barqarorlik faqat siyosiy yoki iqtisodiy omillar bilan emas, balki ma'naviy va madaniy omillar bilan ham belgilanadi. Milliy va diniy qadriyatlar ana shunday ma'naviy omillarning eng muhimlaridan biridir.

Shu sababli milliy va diniy ong o'rtasidagi muvozanatni saqlash jamiyatning barqaror rivojlanishi uchun zarur shart hisoblanadi. Bu jarayon davlat siyosati, fuqarolik jamiyati institutlari va ta'lim tizimi orqali qo'llab-quvvatlanishi lozim.

Shunday qilib, ijtimoiy barqarorlik qonuniyati milliy va diniy ong o'rtasidagi o'zaro aloqadorlikni tushuntiruvchi muhim nazariy tamoyillardan biri hisoblanadi. Ushbu qonuniyat jamiyatda

milliy va diniy qadriyatlarning uyg'un rivojlanishi ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashini ko'rsatadi.

Madaniy merosni translyatsiya qilish qonuniyati. Milliy va diniy ong o'zaro aloqadorligini ta'minlovchi muhim qonuniyatlardan biri madaniy merosni translyatsiya qilish qonuniyati hisoblanadi. Ushbu qonuniyatga ko'ra, jamiyatning milliy va diniy qadriyatlari avloddan avlodga uzluksiz ravishda o'tib borib, ijtimoiy va madaniy tajribaning davomiyligini ta'minlaydi. Bu jarayon jamiyatning tarixiy xotirasi, madaniy identikligi va ma'naviy an'alarining saqlanishiga xizmat qiladi.

Madaniy merosni translyatsiya qilish deganda jamiyatda to'plangan ma'naviy va madaniy boyliklarning keyingi avlodlarga o'tishi tushuniladi. Bu jarayon orqali jamiyat o'z tarixi, qadriyatlari va dunyoqarashini saqlab qoladi. Madaniy meros tarkibiga urf-odatlar, an'analar, til, diniy marosimlar, axloqiy me'yorlar va ijtimoiy tajriba kiradi.

Ijtimoiy falsafa nuqtayi nazaridan qaraganda, madaniy merosni translyatsiya qilish jamiyatning uzluksiz rivojlanishini ta'minlovchi muhim mexanizm hisoblanadi. Jamiyat taraqqiyoti davomida yangi ijtimoiy shart-sharoitlar paydo bo'lsa-da, madaniy meros avlodlar o'rtasidagi ma'naviy bog'liqlikni saqlab turadi.

Bu jarayonni tahlil qilishda tarixiy-sotsiologik yondashuv muhim ahamiyatga ega. Masalan, Ibn Haldun o'zining jamiyat taraqqiyoti haqidagi nazariyasida madaniy va ijtimoiy an'alarining avlodlar o'rtasida uzluksiz ravishda o'tib borishi jamiyat barqarorligining muhim omili ekanini ta'kidlagan[4]. Uning fikricha, jamiyatning madaniy va ma'naviy qadriyatlari avlodlar o'rtasida uzatilmasa, jamiyatda ijtimoiy birlik va ma'naviy barqarorlik zaiflashadi.

Madaniy merosni translyatsiya qilish jarayonida milliy va diniy ong muhim rol o'ynaydi. Milliy ong orqali xalqning tarixiy tajribasi, urf-odatlari va milliy an'analari saqlanadi. Diniy ong esa jamiyatda axloqiy me'yorlar va ma'naviy qadriyatlarni mustahkamlaydi.

Antropologik tadqiqotlarda din ko'pincha madaniy merosning muhim tarkibiy qismi sifatida qaraladi. Masalan, C.Geertz diniy madaniy ramzlar va ma'nolar tizimi sifatida talqin qilib, uning jamiyat madaniyatini shakllantirishdagi rolini alohida ta'kidlagan. Uning fikricha, diniy an'analar orqali jamiyatdagi ma'naviy qadriyatlar va dunyoqarash avloddan avlodga uzatiladi[5].

Madaniy merosni translyatsiya qilish jarayoni bir necha asosiy ijtimoiy institutlar orqali amalga oshadi. Ular orasida oila, ta'lim muassasalari, madaniy tashkilotlar va diniy institutlar alohida ahamiyatga ega.

Avvalo, oila madaniy merosni uzatishning eng muhim ijtimoiy instituti hisoblanadi. Oilada bolalar milliy an'analar, urf-odatlar va axloqiy qadriyatlar bilan tanishadi. Shu orqali ularda milliy va diniy ongning dastlabki asoslari shakllanadi.

Ikkinchidan, ta'lim tizimi madaniy merosni tizimli ravishda avlodlarga yetkazishda muhim rol o'ynaydi. Maktab va oliy ta'lim muassasalari orqali yosh avlod xalqning tarixi, madaniyati va ma'naviy merosi bilan tanishadi.

Uchinchidan, diniy institutlar ham madaniy merosni saqlash va uzatishda muhim vazifani bajaradi. Diniy marosimlar, diniy ta'lim va diniy adabiyotlar orqali jamiyatda ma'naviy qadriyatlar mustahkamlanadi.

Tarixiy misollar shuni ko'rsatadiki, madaniy merosni translyatsiya qilish sivilizatsiyalar rivojida muhim ahamiyat kasb etgan. Masalan, Islom sivilizatsiyasida diniy ta'lim va madaniy an'analar orqali ilmfan, axloq va ma'naviy qadriyatlar asrlar davomida avloddan avlodga uzatilgan. Bu jarayon islom sivilizatsiyasining keng hududlarda rivojlanishiga xizmat qilgan.

Markaziy Osiyo tarixi ham madaniy merosni translyatsiya qilish jarayoniga boy misollarga ega. Masalan, Abu Rayhon Beruniy va Abu Nasr al-Farabi kabi mutafakkirlar ilmiy va madaniy merosni saqlash va rivojlantirishda muhim hissa qo'shganlar. Ular yaratgan ilmiy asarlar keyingi avlodlar uchun muhim madaniy merosga aylangan.

Zamonaviy jamiyatda madaniy merosni translyatsiya qilish jarayoni yangi shakllarga ega bo'lmoqda. Axborot texnologiyalari va ommaviy kommunikatsiyalar madaniy merosni keng tarqatish imkoniyatini yaratmoqda. Shu bilan birga globallashuv jarayoni ayrim hollarda milliy madaniyatlarga muayyan ta'sir ko'rsatishi mumkin.

Shu nuqtayi nazardan qaraganda, milliy va diniy qadriyatlarni saqlash va rivojlantirish madaniy merosning uzluksizligini ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Masalan, O'zbekiston da milliy an'analar va diniy bag'rikenglik siyosatining qo'llab-quvvatlanishi madaniy merosni saqlash va rivojlantirishga xizmat qilmoqda.

Umumiy qilib aytganda, madaniy merosni translyatsiya qilish qonuniyati milliy va diniy ong

oʻrtasidagi oʻzaro aloqadorlikni taʼminlovchi muhim ijtimoiy mexanizm hisoblanadi. Bu qonuniyat jamiyatning tarixiy xotirasi, madaniy identikligi va maʼnaviy barqarorligini saqlashda muhim rol oʻynaydi. Milliy va diniy qadriyatlar avlodlar oʻrtasida uzluksiz ravishda uzatilib borishi jamiyat maʼnaviy taraqqiyotining muhim sharti hisoblanadi.

Globallashuv sharoitida transformatsiya qonuniyati. Zamonaviy dunyo taraqqiyotida globallashuv jarayoni ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy va madaniy munosabatlarning kengayishi bilan xarakterlanadi. Bu jarayon jamiyat hayotining barcha sohalariga taʼsir koʻrsatib, milliy va diniy ongning shakllanishi va rivojlanishida ham muhim rol oʻynaydi. Shu nuqtayi nazardan qaraganda, milliy va diniy ong oʻzaro aloqadorligini tushuntiruvchi muhim qonuniyatlardan biri globallashuv sharoitida transformatsiya qonuniyati hisoblanadi.

Mazkur qonuniyatga koʻra, globallashuv jarayoni taʼsirida milliy va diniy qadriyatlar, dunyoqarashlar va ijtimoiy identichlik shakllari muayyan darajada oʻzgarishga uchraydi. Bu oʻzgarishlar baʼzan madaniy almashuv va rivojlanishga xizmat qilsa, ayrim hollarda milliy madaniy anʼanalarga yangi chaqiriqlarni keltirib chiqaradi.

Globallashuvni ijtimoiy jarayon sifatida tahlil qilishda bir qator olimlar muhim nazariy konsepsiyalarni ilgari surgan. Masalan, A.Giddens globallashuvni dunyo miqyosidagi ijtimoiy munosabatlarning chuqurlashuvi sifatida taʼriflaydi. Uning fikricha, global kommunikatsiyalar va axborot texnologiyalari mahalliy madaniyatlar va milliy identichlikka sezilarli taʼsir koʻrsatadi[6].

Globallashuv jarayonida madaniyatlar oʻrtasidagi oʻzaro taʼsir kuchayib, turli madaniy qadriyatlar bir-biriga yaqinlashadi. Bu jarayon ayrim hollarda madaniy sintezni yuzaga keltirsa, ayrim hollarda madaniy ziddiyatlarni ham keltirib chiqarishi mumkin. Shu jihatdan, milliy va diniy ongning transformatsiyasi jamiyat taraqqiyotining murakkab ijtimoiy jarayonlaridan biri hisoblanadi.

Globallashuv sharoitida milliy va diniy identichlik masalasiga alohida eʼtibor qaratgan olimlardan biri Samuel P. Hantington hisoblanadi. U oʻzining sivilizatsiyalar oʻrtasidagi munosabatlar haqidagi konsepsiyasida madaniy va diniy omillar zamonaviy dunyo siyosiy jarayonlarida muhim ahamiyatga ega ekanini taʼkidlaydi. Uning fikricha, globallashuv jarayoni turli sivilizatsiyalar oʻrtasidagi madaniy farqlarni yanada yaqqol namoyon qilishi mumkin[7].

Globallashuvning milliy va diniy ongga taʼsiri bir necha asosiy yoʻnalishlarda namoyon boʻladi.

Birinchi yoʻnalish — axborot makonining kengayishi. Internet va ommaviy axborot vositalari orqali turli madaniyatlar va dunyoqarashlar oʻrtasidagi aloqalar sezilarli darajada kuchaydi. Bu esa milliy va diniy identichlikning shakllanishiga yangi taʼsir koʻrsatmoqda.

Ikkinchi yoʻnalish — madaniy almashuv jarayoni. Globallashuv sharoitida turli xalqlar madaniyati oʻrtasidagi aloqalar kuchayib, yangi madaniy shakllar paydo boʻlmoqda. Bu jarayon milliy madaniyatlarining rivojlanishiga ham muayyan imkoniyatlar yaratadi.

Uchinchi yoʻnalish — ijtimoiy identichlikning transformatsiyasi. Zamonaviy jamiyatda insonning milliy va diniy identikligi koʻpincha bir nechta madaniy taʼsirlar natijasida shakllanadi. Bu jarayon global madaniy muhit taʼsiri bilan bogʻliq.

Tarixiy nuqtayi nazardan qaraganda, madaniyatlar oʻrtasidagi oʻzaro taʼsir yangi hodisa emas. Masalan, Markaziy Osiyo tarixida turli sivilizatsiyalar oʻrtasidagi madaniy aloqalar muhim rol oʻynagan. Bu jarayonda ilmiy va madaniy merosning tarqalishiga katta hissa qoʻshgan mutafakkirlardan biri Abu Rayhon Beruniy hisoblanadi. U turli xalqlar madaniyatini qiyosiy oʻrganish orqali madaniy muloqotning ahamiyatini koʻrsatib bergan.

Globallashuv sharoitida milliy va diniy qadriyatlarni saqlash va rivojlantirish masalasi alohida ahamiyat kasb etmoqda. Chunki global madaniy muhit baʼzan mahalliy madaniyatlarga assimilyatsion taʼsir koʻrsatishi mumkin. Shu sababli milliy madaniyat va maʼnaviy qadriyatlarni asrab-avaylash masalasi koʻplab mamlakatlarda davlat siyosati darajasiga koʻtarilgan.

Bu jihatdan Oʻzbekiston tajribasi alohida ahamiyatga ega. Mazkur mamlakatda milliy madaniyat va diniy bagʻrikenglikni saqlashga qaratilgan siyosat globallashuv sharoitida milliy identichlikni mustahkamlashga xizmat qilmoqda. Milliy anʼanalarni qoʻllab-quvvatlash, madaniy merosni asrash va diniy bagʻrikenglikni taʼminlash globallashuvning salbiy taʼsirlarini kamaytirishga yordam bermoqda.

Shu bilan birga, globallashuv milliy va diniy madaniyatlarining rivojlanishi uchun yangi imkoniyatlarni ham yaratmoqda. Masalan, axborot texnologiyalari orqali milliy madaniy merosni keng jamoatchilikka yetkazish imkoniyati paydo boʻlmoqda.

Globallashuv sharoitida transformatsiya qonuniyati milliy va diniy ongning dinamik rivojlanishini ifodalaydi. Bu qonuniyatga koʻra, milliy va diniy qadriyatlar global madaniy muhit taʼsirida

muayyan darajada o'zgarib, yangi ijtimoiy sharoitlarga moslashadi. Biroq shu bilan birga ular jamiyatning madaniy identikligi va ma'naviy barqarorligini saqlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

**Xulosa.** Yuqorida tahlil qilinganidek, milliy va diniy ong o'zaro aloqadorligi jamiyat ma'naviy tizimining fundamental xususiyatlaridan biri hisoblanadi. Bu aloqadorlik qonunlari bir-biri bilan uzviy bog'liq holda milliy qadriyatlar va diniy e'tiqodlar orasidagi moslashuv, integratsiya va transformatsiya jarayonlarini tartibga soladi.

Birinchidan, madaniy integratsiya qonuniyati milliy va diniy qadriyatlarning o'zaro uyg'unlashishi, ya'ni madaniy va ma'naviy muhitda yagona tizimni shakllantirishini ko'rsatadi. Bu qonuniyat jamiyatda umumiy ma'naviy birlikni ta'minlashda asosiy mexanizm vazifasini bajaradi.

Ikkinchidan, ijtimoiy moslashuv qonuniyati milliy va diniy ongning jamiyatdagi ijtimoiy va tarixiy o'zgarishlarga moslashishini tartibga soladi. Bu qonuniyat orqali milliy va diniy qadriyatlar global va mahalliy shart-sharoitlarda o'z mazmunini qayta talqin qilib, zamonaviy hayotga muvofiqlashadi.

Uchinchidan, identifikatsion uyg'unlik qonuniyati milliy va diniy identichlikning bir-biri bilan uyg'un bo'lishi, shu orqali shaxs va jamiyatning ma'naviy barqarorligini ta'minlashini ko'rsatadi. Bu qonuniyat orqali inson o'z milliy va diniy mansubligini anglab, ijtimoiy integratsiya jarayonida samarali ishtirok etishi mumkin.

To'rtinchidan, ijtimoiy barqarorlik qonuniyati milliy va diniy qadriyatlarning jamiyatda ma'naviy birlik va ijtimoiy hamjihatlikni ta'minlashdagi ahamiyatini ochib beradi. Bu qonuniyat jamiyatda ziddiyatlarni yumshatish va ijtimoiy tartibni saqlashda muhim rol o'ynaydi.

Beshinchidan, madaniy merosni translyatsiya qilish qonuniyati milliy va diniy ongning avloddan avlodga uzluksiz o'tishi jarayonini tartibga soladi. Ushbu qonuniyat orqali tarixiy xotira, milliy an'analar va ma'naviy qadriyatlar saqlanadi va rivojlanadi.

Oxirgi qonuniyat, globallashuv sharoitida transformatsiya qonuniyati, zamonaviy dunyoda milliy va diniy ongning global jarayonlar ta'siri ostida o'zgaruvchanligini ko'rsatadi. Bu qonuniyat orqali milliy va diniy qadriyatlar global madaniy muhitda transformatsiyaga uchraydi, shu bilan birga ular jamiyatning ma'naviy barqarorligini saqlaydi. Shu jihatdan, mazkur qonuniyatlar tizimi milliy va diniy ongning integral, dinamik va ko'pqirrali tabiatini namoyon qiladi. Ular jamiyat ma'naviy rivojlanishi, madaniy barqarorlik, ijtimoiy integratsiya va identichlik shakllanishida hal qiluvchi rol o'ynaydi. Ushbu qonuniyatlar tizimi milliy va diniy ongni o'rganishda, jamiyat rivojlanishi va ma'naviy barqarorlikni tahlil qilishda samarali nazariy asos hisoblanadi.

#### **FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI**

1. Дюркгейм Э. Элементарные формы религиозной жизни. – М. : Канон, 1998. – 432 с.
2. Parsons T. Structure and Process in Modern Societies. – New York : Free Press, 1960. – 279 p.
3. Huntington S.P. The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order. – New York : Simon & Schuster, 1996. – 367 p.
4. Ибн Халдун. Мукаддима (Введение в историю). – М. : Наука, 2007. – 768 с.
5. Geertz C. The Interpretation of Cultures. – New York : Basic Books, 1973. – 470 p.
6. Giddens A. The Consequences of Modernity. – Stanford : Stanford University Press, 1990. – 186 p.
7. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций. – М. : АСТ, 2003. – 603 с.